

Keuzedeel mbo

# **Omgaan met onbegrepen gedrag bij mensen met dementie**

gekoppeld aan één of  
meerdere kwalificaties mbo

Code

**K1145**

Penvoerder: Sectorkamer zorg, welzijn en sport  
Gevalideerd door: Sectorkamer Zorg, welzijn en sport  
Op: 21-11-2019

# 1. Algemene informatie

D1: Omgaan met onbegrepen gedrag bij mensen met dementie

## Studielast

240

## Beroepsvereisten

Nee

## Certificaten

Ja

### Scholingsbehoefte/landelijke herkenbaarheid

Als gevolg van toenemende omvang van het aantal mensen met dementie en ook mensen met dementie en cognitieve stoornissen hebben werkgevers in de verpleeghuizen en thuiszorg te maken met verpleegkundigen en verzorgenden die aangeven zich onbedoeld onbekwaam te voelen wanneer er sprake is van onbegrepen gedrag bij mensen met dementie. Ook voelen zij zich handelingsverlegen in het ondersteunen en adviseren van naasten. Dit resulteert in een scholingsbehoefte op het gebied van omgaan met mensen met onbegrepen gedrag. Onderzoeken zoals het onderzoek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg (2015) "Kijken met andere ogen naar de zorg voor mensen met dementie en onbegrepen gedrag" bieden handvatten in het omgaan met mensen met cognitieve stoornissen en probleemgedrag. Daarnaast zijn er diverse interventies ontwikkeld zoals Huidhonger, Leefplezier, Dance for Health e.d. Deze Handvatten en interventies zijn echter nog niet voldoende opgenomen in na- en bijscholing voor verzorgenden en verpleegkundigen.

Door het keuzedeel Omgaan met onbegrepen gedrag bij mensen met dementie in te zetten voor bij- en nascholing van verzorgenden en verpleegkundigen kan aan deze scholingsbehoefte worden voldaan.

### Zelfstandige betekenis

Na het volgen van dit keuzedeel zijn verzorgenden/verpleegkundigen beter inzetbaar om onbegrepen gedrag te signaleren, te begrijpen en te verklaren en in de context van de zorgvrager met dementie te plaatsen. Daarnaast kunnen ze naasten beter ondersteunen. De beroepsbeoefenaar is in staat in samenwerking met leden van het multidisciplinaire team en in overleg met de zorgvrager en hun naasten beredeneerde keuzes te maken voor het omgaan met onbegrepen gedrag.

### Doelgroep

Dit keuzedeel is bedoeld voor verzorgenden en verpleegkundigen werkzaam in verpleeghuizen en de thuiszorg met mensen met onbegrepen gedrag bij dementie.

### Ingangsdatum certificaat

01-08-2021

## Gekoppeld aan kwalificatie(s)

Zie bijlage op [www.s-bb.nl/kwalificatiedossiers](http://www.s-bb.nl/kwalificatiedossiers)

## Toelichting

### Relevantie van het keuzedeel

Omgaan met onbegrepen gedrag bij mensen met dementie en hun naasten is complex, omdat het gepaard kan gaan met lijdensdruk of gevaar voor de persoon of voor mensen in de omgeving van de persoon en hun naasten. Het is een uitdaging voor beroepsbeoefenaren om hier mee om te gaan op een wijze die lijdensdruk en/of gevaar voor de persoon en mensen in de omgevingen reduceert. Dit keuzedeel vergroot het gedragsrepertoire van de zorgmedewerker waardoor zij beter in staat is om te zorgen voor mensen met dementie en onbegrepen gedrag en hun naasten. Zij versterkt hiermee haar positie op de arbeidsmarkt.

### Beschrijving van het keuzedeel

Dit keuzedeel ondersteunt de beginnend beroepsbeoefenaar bij het verlenen van belevings- en persoonsgerichte zorg aan mensen met dementie en onbegrepen gedrag en hun naasten. De beginnend beroepsbeoefenaar krijgt handreikingen voor het observeren en analyseren van onbegrepen gedrag bij mensen met dementie. Daarnaast leert zij persoonsgerichte interventies toe te passen die aansluiten bij de levensgeschiedenis van de zorgvrager en is ze naast de zorgvrager met dementie ook gericht op de naasten.

### Branchevereisten

Nee

**Aard van keuzedeel**

Verdiepend

## 2. Uitwerking

### D1-K1: Omgaan met onbegrepen gedrag bij mensen met dementie

#### Complexiteit

De beginnend beroepsbeoefenaar beschikt over specialistische kennis en beroepsspecifieke vaardigheden. Zij kan methodisch handelen om passende ondersteuning te bieden aan mensen met dementie en onbegrepen gedrag en hun naasten. De beginnend beroepsbeoefenaar krijgt te maken met (onverwachte en soms snelle) veranderingen in het gedrag van de zorgvrager waarbij zij haar handelen snel moet kunnen aanpassen en zo nodig doelgerichte interventies moet uitvoeren. Zij werkt regelmatig alleen in laag-, midden- of hoogcomplexe situaties. Zij analyseert de situaties en de problemen waarmee de zorgvrager en naasten te maken hebben en pakt deze problemen aan op een creatieve en verantwoorde wijze.

#### Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De beginnend beroepsbeoefenaar voert haar werkzaamheden zelfstandig uit in nauwe afstemming met de zorgvrager, naasten en andere betrokkenen bij de zorgverlening. Zij lost zelfstandig knelpunten op en bespreekt knelpunten tijdig met het multidisciplinaire team. Wanneer nodig consulteert zij deskundigen. Zij is verantwoordelijk voor haar eigen werk en voor de interventies die zij inzet.

#### Vakkennis en vaardigheden

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- heeft specialistische kennis van vormen van dementie
- heeft specialistische kennis van oorzaken, verklaringen en vormen van onbegrepen gedrag bij mensen met dementie
- heeft specialistische kennis van gevolgen van onbegrepen gedrag voor het functioneren van de zorgvrager en de omgeving
- heeft kennis van relevante richtlijnen, zoals richtlijn probleemgedrag bij mensen met dementie
  
- kan instrumenten m.b.t. onbegrepen gedrag toepassen, zoals de Hartenroos van Leefplezier en de Zorgstandaard Dementie
- kan onbegrepen gedrag bij mensen met dementie methodisch in kaart brengen
- kan interventies toepassen, zoals muziek, dans, kunst, massage, aromatherapie, aanraking, voorlichting, psycho-educatie, psychosociale en psychische interventies (motiverende gespreksvoering, signalering en begeleide zelfhulp)
- kan wet- en regelgeving, zoals de Wet Zorg en Dwang bij cliënten met onbegrepen gedrag en dementie toepassen

### D1-K1-W1: Brengt het onbegrepen gedrag bij de mens met dementie in kaart

#### Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar observeert het gedrag van de zorgvrager met dementie. Zij herkent tekenen van onbegrepen gedrag en bespreekt dit met de zorgvrager en/of naasten. Daarnaast bespreekt ze signalen van onbegrepen gedrag met het multidisciplinaire team. De beginnend beroepsbeoefenaar beschrijft het gedrag van de zorgvrager en de omstandigheden van de zorgvrager. Zij inventariseert factoren waardoor het onbegrepen gedrag mogelijk is ontstaan en/of in stand wordt gehouden. Indien er sprake is van acuut probleemgedrag grijpt ze direct in. Op basis van de informatie legt de beginnend beroepsbeoefenaar samen met de zorgvrager en naasten het behandelprobleem/zorgprobleem vast. De beginnend beroepsbeoefenaar rapporteert aan collega's.

#### Resultaat

Het onbegrepen gedrag van de zorgvrager met dementie is in kaart gebracht en besproken met de zorgvrager en/of naasten evenals met het multidisciplinaire team.

#### Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- observeert zorgvuldig het onbegrepen gedrag van de zorgvrager met dementie en de naaste;
  - bespreekt proactief haar observaties en analyses met de zorgvrager, naasten en multidisciplinaire team;
  - reageert adequaat op acuut probleemgedrag;
  - legt concreet een behandelprobleem/zorgprobleem vast met de zorgvrager en naasten;
  - rapporteert (mondeling en schriftelijk) bevindingen nauwkeurig aan collega's.
- De onderliggende competenties zijn: Aandacht en begrip tonen, Samenwerken en overleggen, Formuleren en rapporteren, Analyseren

## D1-K1-W2: Voert interventies uit bij de mens met dementie en onbegrepen gedrag

### Omschrijving

De beginnend beroepsbeoefenaar stemt met de zorgvrager met dementie en/of naasten af welke interventies ingezet zullen worden. Ze geeft hierbij uitleg over verschillende interventies. Indien nodig stemt ze de interventies af met het multidisciplinaire team. De beginnend beroepsbeoefenaar zet de interventie in. Ze observeert wat het effect van de interventie is op het gedrag van de zorgvrager met dementie. Vervolgens evalueert ze de interventie met de zorgvrager, naasten en eventueel het multidisciplinaire team. Indien nodig stelt ze de uitgevoerde interventie bij. De beginnend beroepsbeoefenaar informeert betrokkenen over het onbegrepen gedrag van de zorgvrager met dementie en bespreekt hoe ze hier mee om kunnen gaan.

### Resultaat

De interventie is uitgevoerd en geëvalueerd en het onbegrepen gedrag is (meer) begrepen. De betrokkenen zijn geïnformeerd over de interventie en uitkomsten hiervan.

### Gedrag

De beginnend beroepsbeoefenaar:

- stemt effectief met de zorgvrager en/of naasten af welke interventies ingezet zullen worden;
- zet interventies doelbewust in en houdt in het handelen rekening met de omgeving;
- let zorgvuldig op het gedrag en welbevinden van de zorgvrager met dementie en de naaste;
- gaat steeds open het contact aan met de zorgvrager met dementie en onbegrepen gedrag en/of naasten;
- observeert zorgvuldig het effect van de interventie op het gedrag van de zorgvrager met dementie;
- evalueert de interventie adequaat met de zorgverlener, naasten en eventueel multidisciplinaire team.

De onderliggende competenties zijn: Aandacht en begrip tonen, Samenwerken en overleggen, Ethisch en integer handelen